

"DON'T GIVE IT TO ME YET, BECAUSE I'M NOT READY"

In 2023, Edvárd Takács was selected as the Landscape Architect of the Year, and he also won the Audience Award. These two titles have always been divided – this was the first time that the opinion of the professional scene and the public were the same. Mónika Buella talked to him about the lasting impressions of his childhood in Vojvodina, about family, jobs and his vision for the future.

INTERJÚ TAKÁCS EDVÁRD
TÁJÉPÍTÉSSZEL

Szöveg: **Buella** Mónika
Fotók: **Takács** Edvárd

2023-ban az Év tájépítésze, egyben közönségdíjasa is Takács Edvárd lett. E két cím a díj történetében mindig megosztott volt, ez az első alkalom, hogy a szakma és a közönség véleménye megegyezett.

A díjazott személyével már találkozhatott az Olvasó az Ilona-malom Műhelyt bemutató írásunkban, hiszen a „malmosok” csapatának egyik lelkes alkotója. Gazdag fantáziavilágú egyedi játszóterek megálmodója, a hazai fűzőépítéssel út-törője és motorja, grafikus tehetségének köszönhetően ingergazdag tanösvény-táblák, kiadványok, látványrajzok, könyvek és egyedi termékcímkék alkotója. Ezenkívül oktat a marosvásárhelyi Sapientia Tudományegyetemen. Tevékenysége rendkívül szerteágazó.

Edvárd jelenleg a Somló-hegy lábánál, Dobán él szintén tájépítész feleségével, Kesselyák Noémivel, akivel öt gyermeket nevelnek. Budapestről költöztek a Balaton-felvidékre kilenc év szakmai gyakorlat megszerzése után, amelyet mindketten a Pagony Táj- és Kertépítész Irodában töltöttek el. A tájépítész szakmai világ megismeréséhez az egyetemi évek alatti másfél éves, USA-ban eltöltött tapasztalatszerzés is hozzájárult. A Szabadka melletti Palicsról származik, az Alföld határon átnyúló végtelen síkságának vidékéről.

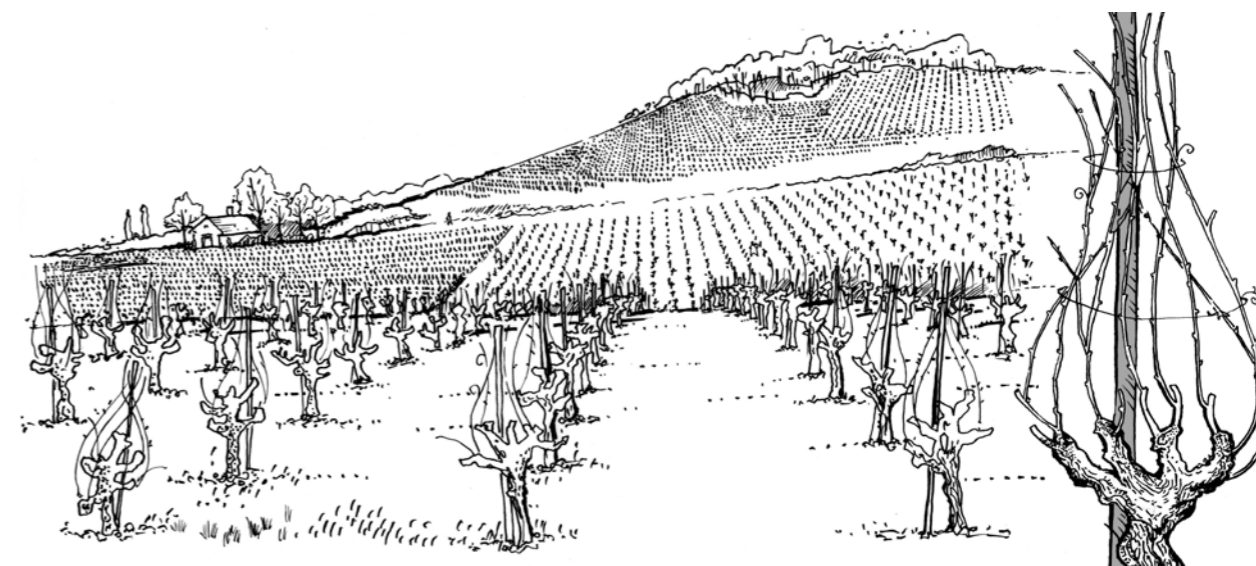
> Mit jelent számodra az Év tájépítésze díj, és a közönség elismerése?

Kaptam egy felkérést, hogy vegyek részt ezen a megmérettetésen, én pedig kértem egy nap gondolkodási időt. Ezalatt megbeszéltem magammal, hogy azt a sok jó dolgot, ami hozzám kötődik, mégiscsak meg kellene mutatni a világnak, úgyhogy összeállítottam a portfóliómat. Mindenesetre, ha tudtam volna előre, hogy kik

pályáznak, akkor nem indultam volna. Komoly budapesti irodákból csupa nagy név a szakmából. Amikor felolvasták a díjátadón a nevemet, nem is értettem. Nem lehetek én a díjazott, hiszen itt nagyon kemény mezőny van, nagyon nagy projekkel. A közönségdíjon is meglepődtem, mert nem használom a közösségi médiát, nincsenek lájkjaim, kedvelőim és megosztásaim. Nagyon furcsa gondolatok

▲ Szabadtéri tanterem, Atilla Király Gimnázium, Aba

MÉG NE ADJÁTOK IDE,
MÉG NEM VAGYOK KÉSZ

▲ Bahátas szőlő, Tihany

▲ Erdődy-kastélypark idealizált történelmi állapota, Doba-Somlóvár

kezdtek kavarni bennem. Úgy éreztem, mintha egy életműdíjat kaptam volna. De hiszen én még nem vagyok „kész”, én még nagyon sok mindent szeretnék letenni az asztalra. Még ne írjatok le, még ne adjatok ide!

Az Év tájépítésze díjnak viszont van Facebook-oldala:

„A díjátadón nem kellett felszólalni, szerencsémre, mert a meglepetéstől nem tudtam volna megszólalni, és nem vagyok a szavak embere, legfeljebb rajzolni tudtam volna mosolykákat...”

„Örülök, hogy megoszthatom ezúton a sok tájépítészethez kötődő alkotásomat, amelyk létrehozásában a családom, az Ilona-malom Műhely csapata, Horváth József kosárfőnök, sok-sok kalákázó és lelkes diákom vett részt!” – írtad egy bejegyzésben.

> A Vajdaságból, Palicsról származol. Mit hoztál onnan magaddal?

A századfordulón Komor Marcell és Jakab Dezső által tervezett palicsi park nagyon fontos eleme a mai napig a vígadó, a víztorony, a női strand szecessziós építményei. Ezek igen magasra tették a léceket az épített környezetről alkotott fo-

galmaim kialakulásakor. Csodálatos építészeti közegben nőttem föl, gyerekkoromban naponta a parkban bicikliztünk, ott játszottunk. Nagyon szeretem a századfordulós építészet díszítőmotívumait: hihetetlen finomsággal díszít, miközben szimbólumokat rejt magában, mint a népművészet. A mai napig figyelek arra, hogy a díszítéseim ne legyenek öncélúak, legyen mindig szerepük, üzenetük. Újra meg újra megcsodálom ezeket az épületeket. Sokat járunk haza, a gyerekeim is nagyon szeretik. Palicson nagyapám parkigazgató volt a Palics-Ludas közvállalatnál, hozzá tartozott a fürdők rendezése, a halászat, a vízrendezés, a faiskola vezetése és a teljes parkfenntartás. De nagyapának volt gyümölcsös-kertje is, ahová kijártunk segédkezni. 8-9 évesen kajszit szemeztem, a mai napig megvan, több mint 40 éves. Nagy álmom, hogy legyen nekem is egyszer egy tündérbertés gyümölcsösöm, a jelenlegi kertünk ehhez kicsi. Jó példakép volt. Anyai nagymamám a telek végében egy nyári vágott virágot termesztett, és vitte a piacra eladni. Amikor már Budapesten tanultam, ahol sokkal nagyobb volt a növényválaszték, rendszeresen vittem haza növényeket nagymamának. A virágok

szeretete és a gyűjtői szenvedély innen gyökerezhet. Így rengeteg impulzus ért gyerekkoromban a kert, a park és a szecessziós épületek által, amelyek harmóniában voltak: egy építmény hogyan helyezkedik el egy parkban, és milyen célt szolgál – ez evidens volt.

A gimnáziumban Szabados Klára ökológia-tanár is meghatározó volt a Ripária nevű madarász egyesülettel együtt. Klára vitt botanizálni, ittuk a szavait, társulás- és tájfelméréseket csináltunk, agyaltunk, hogyan tehetnénk szebbé, jobba a Délvidéket. Nagyon élveztük a helyi létet. A mai napig nagyon szeretem ezt a tájat. Ha beállok a pusztába, és látom a kukoricát, a búzát, utána a mákot, majd a napraforgót, és ez ismétlődik a végtelenségig, ellátok a horizontig – ezt sokan nem bírják, megijednek, mintha egy tériszonyos embernek kellene a hegytetőre állnia és szétnéznie. Én ott megállok, eleresztem a gondolataimat, még a visszhang sem jön vissza. Nekem ez nagyon jó érzés: tiéd a világ. A hegyen vagy egy völgyben ezt nehéz megélni szerintem. Most a Bakony szélén élve ezt a nyitottságot, befogadó alázatot hiányolom az itt élőkben leginkább.

> Milyen kötődés van Dobához, ahol jelenleg éltek?

Nagyon vártuk Noémivel, hogy elköltözzünk Budapestről, amit egyébként nagyon szeretek. De kerestük a helyet, ahol tudunk növényeket ültetni, földet művelni, a tanult szakmánkat kipróbálni. Ez megtörténhetett volna a budapesti agglomerációban is, de ott mégis mindig beszippant a város. Legalább Székesfehérvárig el kell menni, hogy leszakadj a fővárosról. Pagonyos munkák során jártunk erre, és itt találtunk olyan házat, amelyet ki tudtunk fizetni. Nem is tudtuk, hogy van itt egy kastélypark. Ez egy ajándék: ide költöztünk, és az már csak hab a tortán, hogy van itt egy hatalmas, 114 hektáros kastélypark. Ennek közeli felújításában is részt vettem, így alaposan megismerhettem.

Én szívesen mentem volna egy alföldi tanyaúra is, ahol a legnagyobb a szabadság, de a feleségemtől távol áll az Alföld. Noémi a szó legtágabb értelmében társam. Élettárs, alkotó- és szakmai társ is egyben. A pályázati ars poetica megírásába is besegített, mert jobban érzékeli azokat a sajátosságokat, amelyek számomra természetesenek, ezért nem is gondoltam kiemelni, megfogalmazni azokat. Nagyon hálás helyzet volt, hogy együtt tanultunk és dolgoztunk a Pagony Irodában, ahol mindketten magunkba szívhattuk

azt a szemléletmódot, amit a pagonyos gyakornoki műhely adott. Hogyan kell hozzáállni egy pályakezdőhöz, egy munkatárshoz, egyáltalán a szakmához. Így mindketten hasonló megközelítéssel állunk a munkához.

> Szerteágazó tevékenység egyik hangsúlyos eleme a játszótértervezés. Miért jó az egyedi, tematikus játszótér, hiszen ma már rengeteg szép játszóeszközt lehet készíteni vásárolni?

A mi játszótereinkben is van hinta, csúszda és mászóka, de ezek tartalmi és formai megfogalmazása az adott helyhez szervesen igazodik. Olyan játszótér csinálunk, amely jellegzetes, és csak ott, azon a helyen lehet. Éppen ezért szeretnek bennünket az erdészetek, a nemzeti parkok, de az ország valamennyi állatkertjében is dolgoztunk már. Mindenki tudja például, hogy ez a veszprémi állatkert szavannás repülő játszótér, ahová árverésen egy valós repülőgépet vásároltunk, és átalakítottuk 7 méter magasságig használható, ikonikus játszóeszközzé. Mindenki szeretne kuriózumot, mi pedig a helyhez igazodva meg tudjuk ezt adni. Szeretem a kihívásokat, mindig tanulunk belőlük és fejlődünk. A Hortobágyra például biztosan pulikutyát és darvakat teszünk, és nem északi pockot, ami a Fertő-Hanságba való. Vagy Lajoskomáromban, ahol Euró-

▲ Erdész játszótér terve

Interjú Takács Edvárd tájépítésszel

◀ Budakeszi Vadaspark játszótérei

pa legnagyobb dióültetvényei vannak, a dió lesz egy meghatározó elem a dióval ugráló mókusokkal együtt. De követjük az új trendeket is, nemzetközi játszótéri konferenciákat hallgatunk meg, ahol pszichológusok, pedagógusok, építőmesterek és eszközfejlesztők is tartanak előadásokat. Szervezünk itthon is játszótéri konferenciákat, ahol a hazai szakemberekkel tudunk párbeszédet folytatni.

Ha a gyerekekhez úgy állunk hozzá, hogy szeretnénk játék közben nevelni, oktatni őket, akkor erre az egyik legjobb lehetőség egy jól megtervezett közösségi tér, játszótér. Nem szabad kihagyni ezt a lehetőséget, és néhány típuseszközt lepötytyintve „kipipálni” egy játszótér. De erről a témáról többet lehet olvasni az Ilona-malomról készített, korábban már megjelent cikkben.

> Hogy alakult ki az Ilona-malommal a közös munka?

Én nagyon szeretek csapatmunkában dolgozni. Van egy feladat, amelyet közös gondolkodással viszünk végig: nagyon jó tapasztalat volt az első közös munkánk az Ilona-malmosokkal 2008-ban, a veszprémi állatkert beltéri játszótérével kapcsolatban. Mindenki hozzátesz valamit – a malomban vannak szobrászok, néprajzosok, erdész, ács és asztalos, tájépítész és nyelvtanár is. Nekem egy magamban nem kell mindenre gondolnom – van például valaki, aki ellenőrzi a játszóeszközök biztonságára vonatkozó előírásokat. Van, aki racionalizálja a terméket, van, aki a megépíthetőséget tartja szem előtt, így én nyugodtan fantáziálhatok szabadon.

De mindez beépül az oktatási munkámba is. 2016 óta tanítom játszótértervezésre az erdélyi tájépítész diákokat. Én nem voltam jó diák, de igyekszem a legjobb tanár lenni. Hálás vagyok a tanításért és példamutatásért, amit a Pagonytól, Szőke Lajostól, Somlósi Lajostól kaptam. Szeretném mindezt megosztani a diákjaimmal is. Egy pár tanítvány mindig jelentkezik hozzánk az Erasmus-program keretében nyári gyakorlatra is. Így az oktatás személyre szabva folytatódik az irodá-

Tisza-parti strand fűzépítményei,
Magyarkanizsa ▶

ban és a műhelyben, vagy a terepen. Jó érzés, hogy egyik tanítványom például 2018-ban az Év junior tájépítésze lett.

> A másik terület, ahol megkerülhetetlen vagy, a fűzépítés. Magyarországon nincs másik csapat, amely értene ehhez és építene fűzekből. Hol tanult a fűzépítést?

Minden egy könyvvel kezdődött: Marcel Kalberer fűzépítményekről szóló könyvével, ami a Pagonyban került a kezembe. Beleszerettem, muszáj volt kipróbálni. Fűzépítmények készítését húsz éve vezetem: 130-nál több árnyékoló, labirintus, kupola, kerítés, szobor, partvéd zöldell magán- és intézménykertekben. A tájépítész ebben az esetben valahol építész is, hiszen a fűzépítmények épületszerűségek, ugyanakkor mindig változnak. Kicsit ház, kicsit fa, kicsit bunki, kicsit természet – nagyon sokféle. Az élő anyag miatt azonban ezt csak tavasszal, 2-3 hónapig lehet csinálni, nem lehet megélhetési forrás, de ez egy másik kérdés. A legjobban azt szeretem a fűzépítésben, ha például összeáll óvónénikkel, szülőkkel egy munkaközösség, és az óvodában a gyerekekkel együtt készítünk az udvaron egy fűzépítményt. Nagy örömmel

dolgozik mindenki, euforikus élmény, amikor pár hét múlva kiszökdül. Mint mindent, ami él, a fűzépítményt is éltetni kell, metszeni, kötözni, öntözni. Aki részt vett az építésben, sokkal nagyobb figyelemmel gondolja ezt az élőlényt.

Kísérletezünk formákkal, fűzfajtákkal és gyökereztető szerekkel. De ismét egy olyan témát hoztál fel, amelyről egy külön beszélgetést lehetne folytatni. Egyébként az *Országépítő* egyik korai száma egy önálló mellékletet szentelt ennek a témának *Kis fűzépítési útmutató* címmel. Online ma is elérhető.

> Kevés kerttervedet ismerem. Csak az én tájékozatlanságom, vagy valóban kevés van?

Viszonylag kevés kerttervem van, ezek inkább intézmény és családi ház kertjei. Tapasztalataim szerint, ha nincs egy jó kivitelező, akkor a polcon marad a terv, vagy csak részben valósul meg. Van egy álom, amelyet kitalálunk a megbízóval közösen, végiggondoljuk a legapróbb részletekig, hogyan lehet lemenni a sziklakerten át a csigavonalas pincébe, hogy néz ki a kerítésen a rézveretes kapusapka, vagy aprólékos élőkiültetést tervezek az egész

évre. Tervezőskor fontosnak tartom a megbízóval megszerettetni a Földnek azt a kis szegletét, amiért ő a felelős. Akkor érzem sikeresnek a munkát, ha társként tekint a kertre. De gyakran a tervnek csak a fele valósul meg, mert nincs egy csapat, amely értené, és képes lenne megépíteni. Ezért nem szeretek mézesmadzagot elhúzni a megbízó orra előtt. A kis léptékű kerti hangulatokat szeretem kitalálni. Azért van néhány családi ház kertem és kisebb tájléptékű munkánk turisztikai fejlesztési céllal – például most rendezzük be Nagyesztergár település pihenőhelyeit a Gaja-forrás környezetében.

Somlói Lajostól sokat tanultam és tanulok ma is. Az apró, pici részletek jobbat teszik a helyet, egy akupunktúrás köcsörtal akár gyógyíthatjuk is a kertet, akár az ott lakókat. Ha kertet tervezek, kimérem a fáknek a helyét, megnézem, hol van a tűzpont, vagy hol lehet holdkaput elhelyezni, hová érdemes kutat fúrni. Ezt sokan kételkedve fogadják, azonban a személyes visszaigazolások megerősítenek. Mi nagyon sok segítséget kapunk főntről és lentről is, de sokszor nem élünk vele. Egy kérdés során fellépő belső sugallatot legtöbbször felülírják az észérvek.

De ha valaki kertet tervez, ahhoz kell egyfajta nyugalom – leülni, végiggondolni. Nekem most még erre nincs időm, nagyon sok szekeret tolok egyszerre: csörög három telefon, művezetni kell mennem, a műhelybe szaladok, de közben kiadok két tanösvénytáblát a nyomdába stb. Én akkor fogom bevonzani a kerttervezési munkákat, amikor egyszer hátra tudok dőlni a székemben, átítatódva a feladattal – legalábbis én így szeretnék hozzáállni. Most elsősorban egyes kerti részletek találnak meg, mint például a fűzépítmény vagy a játszóhely, amelynek nagy része hozzánk fut be.

> Grafikai munkáiddal kapcsolatban meglepődhetünk, hogy a kézi rajzaidon túl otthonosan mozogsz a számítógépes tervezés területén is. Hogyan tudod ezt beépíteni a munkáidba?

Egyre kevesebb időm van arra, amivel foglalkozni szeretnék. Gyűlnek az elol-

▲ Logóterv

◀ Csomagolásterv

vasandó könyvek, a bontatlan akvarell papírtömbök és kréták, a vízbe még sose mártott ecsetek. Nem jut időm minderre, pedig nagyon szeretném. A számítógépről azt hisszük, milyen könnyen meg lehet csinálni vele valamit, ami igaz, de egyszer csak háromszor annyi megbízás lesz belőle. Igen, persze, ezt pikk-pakk megcsinálom. És ha már pikk-pakk megcsináltam, akkor jöhet belőle három-öt-tíz feladat. A számítógépes korszak elején jólesett, hogy fejlesztették a szoftvereket, és egyre jobb lett az AutoCad, a photoshop, de egy idő után már oda jutottam, hogy egy program 20%-át sem használom ki, számomra fölösleges a fejlesztés. Az újabb verzió azonban egy kicsit mindig más, mint az előző, amit meg kellene tanulni, és ez időigényes és értelmetlen. Tehát élvezem a számítógép adta előnyöket, de nincs szükségem többre. A ceruza ugyanúgy fog, mint ezer évvel ezelőtt, és a mai napig ugyanúgy tudok vele rajzolni. De a számítógép nem ilyen. Örömmel tanulok, de nem az ikonok átváltoztatása adta feladatokat. Ezért is készítek szívesen kézi rajzokat, mert tapasztalatom szerint az emberek felüldülnek ezen, a léptékét is sokkal jobban értik és érzik. Az elképzelt részleteket papíron elevenítem meg először, de szívesen makettezek is, amiért az ácsok, asztalosok igen hálásak. Annak idején az Iparművészeti Egyetemre is felvételiztem, nagyon szeretem a grafikákat, a szépen szerkesztett könyveket. Az igényes, jól átgondolt grafika jelentősen hozzájárul egy termék értékéhez. Kihívás, milyen pluszt tudok hozzátenni, ezért vállalom el termékcímkék, logók tervezését is. De mindig Noémival együtt csináljuk.

> Milyen a jövőképed? Mit kellene tudni a jövő felnőtteinek, akik a ma gyermekei?

Nehéz felkészíteni a gyerekeket arra, hogy a félelem csírája se jelenjen meg bennük. Ma a világ nagyon gyorsan változik, és tudni kell ehhez alkalmazkodni. A délvidéki lét megtanított erre: csak az maradt fenn, aki tudott alkalmazkodni. A gyerekeimet erre próbálom edzeni: tudjanak egyedül is boldogulni a világban. Milyen a jövőkép? Legalább olyan jól érzékel magukat a világban, mint ahogy én is jól érzem magam a jelenlegiben – minden betegsége ellenére. Ha ezt elérik, akkor az egy szép világ lesz. Helyi iskolaalapítással is próbálkoztunk, de egyelőre ez álom marad. Sajnos én kevés időt töltök a gyerekekkel, van is bennem hiányérzet. De például tegnap egész nap fűzkerítést fontunk a fiammal együtt Aszófon. A paraszti világban 7 éves korig az anya szoknyája mellett nőttek föl a gyerekek, azután jött az „apai nevelés”, vagyis az én felfogásom szerint a készségek elsajátítása konkrét munka során. Ahogy nőnek, egyre több mindent tudunk együtt csinálni a munkámhoz kötődően, és igyekszem is bevonni őket.

Edvárd szerint egy tájépítésznek polihisztornak kell lennie. Értetni kell a pszichológiától kezdve a növényeken át az építészethez, statikához, művészetekhez, elengedhetetlen az anyagok és szerzők ismerete, különben hogyan tudná az anyagba belegyúrni ötleteit.

Egy polihisztorral készült riportot nem lehet lekerekíteni, mert mindig előjön egy téma, amiről még nem beszélünk. Pontosan olyan ez, mint a tervezés: nem lehet befejezni, csak abbahagyni.

Utóirat

A 2023 Év tájépítésze következő három hónapja:

- BBIS iskolaudvar játszótérel
- Aszófő romtemplom kerítőfal fűzfónatos kerítése
- Balatonfüred, magánkert, kosbor tanösvénytáblák
- Badacsonytörs, magánkert kiviteli terv
- Nagyesztergár, Gaja-forrás és környezetének rendezése
- Ilona-malom Műhely új katalógusának szerkesztése
- Bükk NP, Diósgyőr, Szeleta fogadóközpont, Kőkori Karszt Kaland beltéri játszótér építése
- Budakeszi Vadaspark, Játszótér és Tanösvény fejlesztési koncepció
- Mezőörs, Magyar Műhely Alapítvány, iskolaudvar bővítésének koncepciója
- MagellaKert, őszi vetőmag-kollekció csomagolásterve
- Marosvásárhely, Sapientia, 2023/24 Játszótértervezés oktatás
- Csíki természetjáró és természetvédő egyesület, Tusnád helytörténeti kalauz, kiadvány szerkesztése
- Budapest, Természetudományi Múzeum, dínós játszótér koncepcióterve
- Köln, FSB-kiállítás látogatása
- Viaplant, holdviolatermés műgyantapanel kísérlet, termékfejlesztés
- Berekfürdő, tematikus játszótér kivitelezése
- Bp., 8. kerület közterület-fejlesztési kerületi játszótér-fejlesztési stratégia/ tanulmány
- Tihany, tanösvény információs tábla grafikáinak készítése